

# СЛОВНИК-ДОВІДНИК З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

За загальною редакцією проф. М. Пентилюк

Київ  
«Ленвіт»  
2014



Абетка .....	16
Абзац .....	16
Абстрагування .....	16
Автобіографія .....	16
Автоматизація навчання .....	17
Автоматизм .....	17
Автоматизм і свідомість у процесі навчання мови .....	17
Автор .....	17
Автореферат .....	17
Агітаційна промова .....	18
Аграматизм .....	18
Адаптація тексту в навчанні мови ..	18
Адаптивність у навчанні .....	18
Адресант .....	18
Адресат .....	18
Агітаційна промова .....	18
Азбука .....	19
Академічне красномовство .....	19
Акт .....	19
Активізація словника учня .....	19
Активна двомовність .....	19
Активна лексика .....	19
Активний словник учня .....	20
Актуалізація опорних знань .....	20
Актуальне членування речення .....	20
Акцент .....	20
Акція (ораторія) .....	21
Алгоритм .....	21
Алгоритмізація у процесі навчання мови .....	21
Алгоритмування навчального матеріалу .....	21
Алегорія .....	22
Алогізм .....	22
Алфавіт .....	22
Ампліфікація .....	22
Анаграма .....	22
Аналіз .....	23
Аналіз лексичний .....	23
Аналіз мовлення .....	23
Аналіз морфемний .....	23
Аналіз морфологічний .....	23
Аналіз орфографічний .....	23
Аналіз помилок .....	23
Аналіз програми .....	24
Аналіз пунктуаційний .....	24
Аналіз речення синтаксичний .....	24
Аналіз тексту .....	24
Аналіз уроку української мови .....	24

Аналітичне читання .....	25
Аналітичні вправи .....	25
Аналогія в навчанні української мови	26
Анафора .....	26
Анахронізм .....	26
Анотація .....	26
Антиграматичний напрям навчання орфографії .....	27
Антисугестивні бар'єри .....	27
Антиципація .....	27
Аплікація .....	27
Аргумент .....	27
Аргументація .....	28
Артикуляційний апарат .....	28
Артикуляція .....	28
Артикуляція звуків .....	28
Архаїзм .....	28
Асоціативні вправи .....	28
Асоціація .....	29
Аспекти вивчення звуків мови .....	29
Аспекти комп'ютеризації в методиці викладання української мови .....	29
Аспекти навчання мови .....	29
Атака мозкова (мозковий штурм) ...	30
Атестація .....	30
Атестація вчителя .....	30
Аудіовізуальний метод .....	30
Аудіовізуальні засоби навчання .....	30
Аудіотекст .....	31
Аудіовання .....	31
Афоризм .....	32



Багатство і різноманітність мовлення .....	32
Багатство мови .....	32
Багатство мовлення .....	33
Багатство словника .....	33
База знань .....	33
Базовий словник учня .....	33
Базовий компонент курсу .....	33
Байка .....	33
Бакалавр .....	34
Безсполучникове складне речення	34
Бесіда .....	34
Бібліографія .....	36
Білінгвізм (двомовність) .....	36
Блокове навчання мови .....	36
Будова слова .....	37
Буквар .....	37
Букваристика .....	37



Варіантність мови .....	37	тексту .....	48
Ведення класного журналу .	37	Висловлення .....	48
Вербальна поведінка .....	37	Висловлювання .....	48
Вечір української мови .....	38	Висновки .....	48
Взаємодія вербальних і		Висновок .....	49
невербальних засобів спілкування .	38	Висока культура мовлення .....	49
Вибір методів навчання .....	39	Виставка у школі .....	49
Вибіркове читання .....	39	Виступ .....	49
Вибірковий диктант .....	39	Виховна мета уроку української мови	
Вибірковий переказ .....	40	Відгук .....	50
Вивчальне читання .....	40	Відгук про книгу, кінофільм, твір	
Вивчення передового досвіду .....	40	мистецтва тощо .....	50
Вивчення попереднє		Відеоматеріал з мови .....	50
(пропедевтичне) .....	40	Відкритий урок .....	51
Вивчення частин мови .....	41	Відокремлені члени речення .....	51
Вигук .....	41	Відповідь учня .....	51
Види аргументів .....	41	Відтворення .....	52
Види вправ з орфографії .....	41	Вікова градація комунікативної	
Види вправ з пунктуації .....	42	компетентності .....	52
Види вправ з розвитку мовлення .....	42	Вікторина з мови .....	52
Види вправ з фонетики .....	42	Вільний диктант .....	52
Види граматичного розбору .....	42	Віртуальна мовна особистість .....	53
Види запису зібраного матеріалу .....	42	Вірш .....	53
Види комунікативної діяльності		Власне лінгводидактичні поняття й	
вчителя .....	43	терміни .....	53
Види красномовства .....	43	Власне методичні (специфічні)	
Види мовленнєвої діяльності .....	44	принципи навчання лексикології і	
Види помилок .....	44	фразеології .....	54
Види речень за емоційним		Власне методичні (специфічні)	
забарвленням .....	44	принципи навчання фонетики,	
Види речень за метою		орфоєпії, графіки .....	55
висловлювання .....	44	Власне українські слова .....	55
Види читання .....	44	Внутрішнє мовлення .....	55
Визначення .....	45	Внутрішньопредметні зв'язки .....	55
Викладання мови .....	45	Вправи .....	55
Використання запису на магнітній		Вправи для артикуляційного	
плівці .....	45	апарату .....	56
Використання наочних посібників у		Вправи з ключами .....	57
процесі вивчення мови .....	45	Вправи на заміну одних	
Вимоги до знань, умінь та навичок		синтаксичних конструкцій іншими,	
учнів .....	45	синонімічними .....	57
Вимоги до мовлення .....	45	Вправи на складання схем різних	
Вимоги до особистості оратора .....	46	синтаксичних конструкцій .....	57
Вимоги до сучасного уроку		Вправи як підготовка до проведення	
української мови .....	46	переказів і творів .....	57
Винятки з правил .....	46	Вставлення пропущених слів у	
Виразне читання .....	47	відповідній граматичній формі .....	57
Виразність і образність мовлення ..	47	Вставлення у текст синонімічних слів	
Виразність мовлення .....	48	і конструкцій .....	58
Виразність мовного оформлення		Вставні слова і словосполучення .....	58



Довідник з української мови .....	81	Етимологічна довідка .....	92
Дозування матеріалу на урок .....	81	Етимологічний аналіз .....	92
Домашнє завдання .....	81	Етнолінгвістика .....	93
Доповідна записка .....	81	Ефективність навчання .....	93
Доповідь .....	81	Ефективність уроку .....	93
Доречність (доцільність) мовлення	82		
Доручення .....	82	 Єдиний шкільний режим	
Дослідницька робота .....	82	грамотного письма й культури	
Дослідницький метод .....	83	мовлення .....	93
Дослідницькі завдання .....	83	Єдність теорії та практики	
Доступність навчання .....	83	в навчанні мови .....	94
Доцільність (доречність) мовлення	84		
Духовне красномовство .....	84	 Жанр мовлення .....	95
		Жанри творчих робіт .....	95
 Евфемізми .....	84	Жести .....	96
Евфонічність (евфонія) .....	84	Журнал .....	96
Екзамен .....	84		
Експерсія .....	85	 Завдання лінгводидактики ..	96
Експліцитний .....	85	Завдання методики навчання	
Експліцитність .....	85	української мови .....	96
Експресивність мовлення .....	85	Завершальні вправи .....	97
Експромт .....	85	Загадка .....	97
Екстраверт .....	85	Загальна компетентність людини	
Електронний підручник .....	86	(учня) .....	97
Елементи апарату організації		Загальнодидактичні терміни .....	97
засвоєння .....	86	Загальнокультурна компетентність	
Елітарний тип мовної особистості	86	Заголовок (назва) .....	97
Елокуція .....	86	Займенник .....	98
Емоції .....	87	Закони риторики .....	98
Емпатія .....	87	Закони спілкування .....	99
Епістолярний текст .....	87	Закони текстотворення .....	100
Еристика .....	87	Закономірності засвоєння мовлення	
Естетичне виховання на уроках мови		.....	100
.....	87	Закономірності навчання мови ...	101
Естетичний смак .....	87	Закріплення знань, умінь і навичок	
Естетичність .....	88	Залік .....	102
Етап навчання .....	88	Замальовка .....	102
Етап уроку .....	88	Замітка в газету .....	102
Етапи вивчення лексикології і		Замітка-інформація .....	102
фразеології .....	88	Заняття .....	102
Етапи вивчення синтаксису .....	88	Запам'ятовування .....	102
Етапи вивчення української мови		Запис вивченого тексту напам'ять	
в школі .....	89	Запобігання помилкам .....	103
Етапи вивчення фонетики .....	90	Засоби зв'язку речень у тексті .....	103
Етапи навчання стилістики .....	91	Засоби навчання української мови	
Етапи створення і сприйняття тексту		Застосування знань, умінь і навичок	
.....	91	з української мови .....	104
Етапи формування мовленнєвих		Зачин тексту .....	104
умінь і навичок .....	91	Заява .....	104
Етикетні мовленнєві формули .....	92	Збірник диктантів .....	104



Збірник текстів для переказів .....	105	Інтенція .....	115
Зв'язне мовлення .....	105	Інтер'єр .....	115
Звертання .....	105	Інтерактивні технології навчання	
Звіт .....	105	мови .....	115
Звуки мови і звуки мовлення .....	106	Інтерактивність .....	115
Звукозапис .....	106	Інтерв'ю .....	116
Звуконаслідування .....	106	Інтерв'ювання .....	116
Зв'язний виклад учителя .....	107	Інтерес .....	116
Зв'язний виклад учня .....	107	Інтернет .....	116
Зв'язок навчання з життям .....	107	Інтерференція .....	116
Здатність учня .....	107	Інтенаційні норми .....	116
Здібність учня .....	107	Інтенація .....	117
Зміст курсу української мови .....	108	Інтенація зіставлення .....	117
Зміст навчання .....	108	Інтенація зумовленості .....	117
Зміст уроку .....	108	Інтенація переліку .....	117
Змістові лінії програми навчання		Інтонування .....	117
української мови .....	108	Інтроверт .....	117
Змістовність мови .....	109	Інформативність мовлення .....	117
Змістовність мовлення .....	109	Інформативність тексту .....	
Змістовно-концептуальна		Інформативно-навчальний діалог	118
інформація .....	109	Інформаційна промова .....	118
Змістовно-підтекстова інформація	109	Інформаційні компетентності .....	118
Змістовно-фактуальна інформація	110	Інформаційно-комунікаційна	
Знання .....	110	компетентність .....	119
Зоровий диктант .....	110	Історизм у викладанні предмета ...	119
Зосередженість .....	110	Історія методики викладання	
Зошит з друкованою основою		української мови .....	119
(робочий зошит) .....	111	Історія ораторського мистецтва ...	119
<b>І</b> Діалект .....	111	<b>К</b> Кабінет української мови ..	120
Ідея курсу української мови	111	Казка .....	120
Ілокуція .....	111	Календарно-тематичний план	
Ілюстративний матеріал .....	112	Канал комунікації .....	121
Ілюстрування .....	112	Картина світу .....	121
Іменник .....	112	Картинки і малюнки .....	121
Імітаційний метод .....	112	Картки із завданнями з української	
Імплицитний .....	112	мови .....	121
Інверсія .....	112	Картотека помилок .....	122
Індивідуалізація процесу навчання	113	Каса помилок .....	122
Індивідуальний словник .....	113	Категорії методики навчання мови	122
Індивідуальний стиль мовлення		Кафедра методики мови .....	122
вчителя .....	113	Кейс-технологія .....	122
Індуктивний метод .....	113	Кількісні критерії оцінювання .....	123
Індукція .....	114	Кількість орфограм у тексті	
Інноваційна діяльність .....	114	контрольного диктанту .....	123
Інструкція .....	114	Кількість пунктограм у тексті	
Інтегрований урок .....	114	контрольного диктанту .....	123
Інтелект .....	114	Кінесика .....	123
Інтенсифікація навчального процесу		Кіноурок .....	123
.....	115		

Кінцівка тексту .....	123	Комунікативні якості мови .....	138
Класифікація методів навчання ...	124	Комунікативно-діяльнісний підхід	139
Класифікація переказів .....	124	Комунікативно-мовленнєва	
Класифікація помилок .....	125	активність .....	139
Класифікація творів .....	125	Комунікативно-мовленнєва стратегія	
Класифікація тестів .....	125	.....	140
Класифікація уроків української		Комунікативно-мовленнєва тактика	140
мови .....	126	Комунікація .....	140
Класна дошка .....	127	Конкурс .....	140
Класний журнал .....	127	Конспект .....	140
Ключові слова .....	127	Конспект уроку .....	141
Ключова компетентність .....	127	Конспектування .....	141
Книжне мовлення .....	127	Констатувальний експеримент ....	141
Когнітивна лінгвістика .....	128	Конструктивні вправи .....	141
Когнітивна методика .....	128	Конструювання речень з відповідною	
Когнітивно-комунікативний підхід	128	стилістичною спрямованістю .....	141
Когнітивно-розвивальні вправи ...	129	Консультація .....	142
Кодоскоп .....	129	Контактне спілкування .....	142
Колоквіум .....	129	Контекст .....	142
Коментоване письмо .....	130	Контроль .....	142
Коментований диктант .....	130	Контрольна функція .....	142
Компетентність .....	130	Контрольний диктант .....	142
Компетенція .....	130	Контрольні вправи .....	143
Компетентнісний підхід .....	131	Конференція .....	143
Комплексний аналіз тексту .....	131	Концентрація уваги .....	143
Комплексні завдання .....	131	Концентризм програми .....	143
Комплексні завдання до вправ ....	131	Концепт .....	144
Комплект .....	132	Концептуальна картина світу .....	144
Композиція ораторського виступу	132	Концепція .....	144
Компоненти тексту .....	132	Концепція когнітивної методики	145
Компресія тексту .....	133	Концепція комунікативної методики	
Комп'ютер .....	133	навчання української мови .....	146
Комп'ютеризація навчального		Концепція навчання української	
процесу .....	133	мови .....	146
Комп'ютерні технології навчання	133	Концепція профільного навчання	147
Комунікабельність .....	134	Красномовство (ораторське	
Комунікативна тактика .....	134	мистецтво, риторика) .....	148
Комунікативна активність .....	134	Креативність .....	148
Комунікативна діяльність учителя	134	Кредитно-модульна система	
Комунікативна інтенція .....	135	навчання .....	148
Комунікативна компетентність ....	135	Крилаті вислови .....	148
Комунікативна лінгвістика .....	136	Критерії відбору текстів для	
Комунікативна ситуація .....	137	слухового сприймання .....	149
Комунікативне завдання .....	137	Критерії оцінювання .....	149
Комунікативне табу .....	137	Критерії оцінювання аудіювання .	150
Комунікативний намір .....	137	Критерії оцінювання диктантів ....	150
Комунікативний пум .....	137	Критерії оцінювання діалогічного	
Комунікативні вміння й навички	138	мовлення .....	150
Комунікативні вправи .....	138	Критерії оцінювання усного/	
Комунікативні норми .....	138	письмового монологічного вислов-	

лювання .....	151	Метод бесіди .....	162
Критерії оцінювання читання .....	151	Метод вправ .....	163
Критичне читання .....	151	Метод дослідження	
Кросворд .....	152	в лінгводидактиці .....	163
Культура мови .....	152	Метод проєктів .....	164
Культура мовлення .....	152	Метод роботи з підручником .....	164
Культурно-мовна компетентність	152	Метод розповіді .....	165
Курси підвищення кваліфікації ....	152	Метод спостереження й аналізу	
		мовних явищ .....	165
<b>Л</b> Лексико-граматичні вправи	153	Метод усного викладу матеріалу	
Лексикографічні вправи ....	153	вчителем .....	166
Лексикологія .....	154	Методи навчання .....	166
Лексико-стилістичні вправи	154	Методика викладання української	
Лексичний аналіз переказу		мови .....	166
(твору) .....	154	Методика виразного читання .....	167
Лексичний розбір слова .....	154	Методика граматики .....	167
Лексичні вправи .....	155	Методика навчання орфографії ...	167
Лексичні помилки .....	155	Методика навчання орфоєпії .....	168
Лексичні вміння .....	155	Методика навчання пунктуації .....	168
Лекційний виклад на уроках мови	155	Методика навчання синтаксису ...	168
Лекція .....	155	Методика навчання української мови	
Лист .....	156	.....	169
Лінгвістика .....	156	Методика навчання фонетики .....	169
Лінгвістика тексту .....	156	Методика риторики .....	169
Лінгвістична газета .....	157	Методика розвитку зв'язного	
Лінгвістична генологія .....	157	мовлення .....	170
Лінгвістична іпротека .....	157	Методика словникової роботи .....	170
Лінгвістичне краєзнавство .....	157	Методика стилістики .....	170
Лінгвістичний аналіз тексту .....	157	Методика факультативів	
Лінгвістичні мініатюри .....	157	з української мови .....	171
Лінгводидактика .....	157	Методична спадщина .....	171
Лінгводидактичний аналіз тексту	158	Методичний журнал .....	171
Лінгводидактичний тест .....	158	Методичний посібник .....	171
Лінгводидактичні принципи .....	158	Методичні принципи роботи	
Лінгвометодика .....	159	з розвитку мовлення .....	172
Лінгвоукраїнознавство .....	159	Методичні рекомендації .....	172
Лінійність програми .....	159	Механізми мовлення .....	172
Літературна вимова .....	159	Милозвучність мови .....	173
Логіка .....	159	Міжкультурна компетентність .....	173
Логічний наголос .....	160	Міжкультурна комунікація .....	174
Логічні вправи .....	160	Міжпредметна компетентність .....	174
Логічність мовлення .....	160	Міжпредметні зв'язки .....	174
Логопедія .....	161	Міжфразний зв'язок .....	175
		Мікротема .....	175
<b>М</b> Магістр .....	161	Міміка .....	175
Матеріальні засоби навчання .		Мініатюра .....	175
.....	161	Міні-текст .....	176
Мета пізнавальної діяльності .		Мовленнєва активність .....	176
.....	161	Мовленнєва дія .....	176
Мета уроку .....	162	Мовленнєва діяльність .....	176



Мовленнева змістова лінія програми .....	177	 Навички .....	190
Мовленнева імпровізація .....	177	Навчальна мета .....	190
Мовленнева компетентність .....	177	Навчальна програма .....	190
Мовленнева операція .....	177	Навчальна діяльність .....	191
Мовленнева подія .....	178	Навчальний диктант .....	191
Мовленнева ситуація .....	178	Навчальний модуль .....	191
Мовленнєве спілкування .....	178	Навчальні кінофільми з української мови .....	191
Мовленнєвий акт .....	178	Навчально-мовленнева діяльність .....	191
Мовленнєвий вплив .....	178	Навчально-мовленнєві вправи .....	192
Мовленнєвий етикет .....	179	Навчально-практичний аспект комп'ютеризації .....	192
Мовленнєвий жанр .....	179	Наголос .....	192
Мовленнєвий крок .....	180	Наочні методи навчання .....	192
Мовленнєві вміння .....	180	Наочність .....	192
Мовленнєві вправи .....	180	Нарис .....	192
Мовленнєві недоліки .....	180	Науковий стиль .....	192
Мовленнєві помилки .....	180	Науково-теоретичний аспект комп'ютеризації .....	193
Мовленневознавство .....	181	Національна доктрина розвитку освіти України .....	193
Мовлення .....	181	Невербальні засоби спілкування .....	193
Мовна змістова лінія програми .....	181	Недоліки читання .....	193
Мовна картина світу .....	182	Недоліки в тексті .....	193
Мовна компетентність .....	182	Незалежне тестування (оцінювання) .....	194
Мовна норма .....	182	Ненормативна лексика .....	194
Мовна особистість .....	183	Неориторика .....	194
Мовна ситуація .....	183	Неперервність освіти .....	194
Мовний аналіз .....	183	Неповне речення .....	195
Мовний аналіз переказу .....	183	Непоширене речення .....	195
Мовний тиждень .....	183	Нетрадиційний (нестандартний) урок .....	195
Мовні вміння .....	184	Нефілологічний профіль навчання української мови .....	196
Мовні вправи .....	184	Нове (рема) .....	196
Мовні засоби .....	184	Новий Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти .....	196
Мовні засоби міжфразного зв'язку .....	185	Норма літературної мови .....	197
Мовні ігри .....	185	Нормативна лексика .....	197
Модальність .....	185	 Об'єкти оцінювання .....	197
Моделювання комунікативних ситуацій .....	186	Обдаровані діти .....	197
Моделювання уроку .....	186	Обладнання уроку .....	198
Модель тексту .....	186	Образність .....	198
Монолог .....	186	Оголошення .....	198
Моральне виховання на уроках мови .....	187	Одиниці мови .....	198
Морфемний розбір .....	187	Одиниці мовлення .....	199
Морфологічний розбір .....	188	Односкладне речення .....	199
Морфологічні вправи .....	188	Ознайомпвальне читання .....	199
Морфологія .....	188		
Мотив .....	189		
Мотив мовлення .....	189		
Мотив пізнавальної діяльності .....	189		
Мотивація .....	189		
Мультимедійні засоби навчання .....	189		